

ПРИМЉЕНО: 01. 06. 2021.			
ОРГ. ЈЕД.	БРОЈ	ПРИЛОГ	БРИЈЕДНОСТ
13/1	636	21	

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ:

Образац - 2

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени подобности теме, кандидата и ментора за израду докторске дисертације

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Орган који је именовано комисију: Економски факултет Универзитета у Бањој Луци

Датум именовања комисије: 14.04.2021. године

Број одлуке: 13/3.440-VI-6.3/21

Састав комисије:

1. Здравко Тодоровић	редовни професор	Економија, Теоријска економија, Менаџмент
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Економски факултет Универзитета у Бањој Луци		предсједник
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
2. Јово Атељевић	редовни професор	Економија, Менаџмент
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Економски факултет Универзитета у Бањој Луци		члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
3. Маја Ивановић Ђукић	редовни професор	Економија, пословно управљање
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Економски факултет Универзитета у Нишу		члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

- Име, име једног родитеља, презиме: Ирена (Боко) Ђалић
- Датум рођења: 23.9.1988. Мјесто и држава рођења: Добој, СФРЈ, БиХ

II.1 Основне студије

Година уписа: Година завршетка: Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Универзитет у Бањој Луци

Факултет/и: Економски факултет

Студијски програм: Економија

Звање: Дипломирани економиста

II.2 Мастер или магистарске студије

Година уписа: Година завршетка: Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Универзитет у Бањој Луци

Факултет/и: Економски факултет

Студијски програм: Економија

Звање: Магистар економије

Научна област: предузетничка економија

Наслов завршног рада: „Могућности и ограничења формирања фондова ризичног капитала у Републици Српској“

II.3 Докторске студије

Година уписа:

Факултет/и: Економски факултет

Студијски програм: Економија

Број ЕЦТС до сада остварених: Просјечна оцјена током студија:

II.4 Приказ научних и стручних радова кандидата

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија ¹
1.	Đalić, I., Stević, Ž., Ateljević, J., Turskis, Z., Zavadskas E., K. & Mardani, A. (2021). A Novel Integrated MCDM-SWOT-TOWS Model for the strategic decision analysis in transportation company. <i>Facta Universitatis, Series: Mechanical Engineering, Special Issue: Decision-Making Techniques, Fuzzy Approaches and Data Analysis in Technology and Logistics</i> , Online first, https://doi.org/10.22190/FUME201125032D	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> In this paper, based on the Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats (SWOT) analysis, a matrix of Threats, Opportunities, Weaknesses and Strengths (TOWS) was formed. It represents possible business strategies of the transport company. To choose the right plan, a model based on the integration of Fuzzy Pivot Pairwise Relative Criteria Importance Assessment (fuzzy PIPRECIA), Full Consistency Method (FUCOM) and Measurement Alternatives and Ranking according to CoMPromise Solution (MARCOS) methods, has been formed. A case study was conducted in the transport company from Bosnia and Herzegovina which provides services on the domestic and the European Union market for 20 years and belongs to a group of small and medium enterprises (SMEs). The SWOT analysis in this transport company was the basis for forming the TOWS matrix, which represents a set of possible business strategies. These strategies are the basis for developing five basic alternatives. The transport company should choose the best one of them for future business. The research focuses on forming a model for choosing the best strategy by which the transport company seeks to improve its business. Decision-making (DM) is not a straightforward sequence of operations, so the harmonization of methods as well as the verification of their results, are essential in the research. This model is applicable in SMEs that make these and similar decisions. Using this model, companies can adjust their business policies to the results of the model and achieve better business results. This research is the first that allows the use of such a model in making strategic decisions.</p>		
<p><i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> ДА</p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
2.	Đalić, I., & Terzić, S. (2021). Violation of the assumption of homoscedasticity and detection of heteroscedasticity. <i>Decision Making: Applications in Management and Engineering (DMAME)</i> , 4(1), 1-18. https://doi.org/10.31181/dmame2104001d	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> In this paper, it is assumed that there is a violation of homoskedasticity in a certain classical linear regression model, and we have checked this with certain methods. Model refers to the dependence of savings on income. Proof of the hypothesis was performed by data simulation. The aim of this paper is to develop a methodology for testing a certain model for the presence of heteroskedasticity. We used the graphical method in combination with 4 tests (Goldfeld-Quantum, Glejser, White and Breusch-Pagan). The methodology that was used in this paper showed that the assumption of homoskedasticity was violated and it showed existence of heteroskedasticity.</p>		
<p><i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> НЕ</p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
--------	--	------------

¹ Категорија се односи на оне часописе и научне скупове који су категорисани у складу са Правилником о публикавању научних публикација („Службени гласник РС“, бр. 77/10) и Правилником о мјерилима за остваривање и финансирање Програма одржавања научних скупова („Службени гласник РС“, бр. 102/14).

3.	Đalić, I., Stević, Ž., Erceg, Ž., Macura, P., & Terzić, S. (2020). Selection of a distribution channel using the integrated FUCOM–MARCOS model. <i>International Review</i> , 3(4), 91-107.	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> The management of manufacturing companies faces a number of decisions, and one of the most important is the selection of distribution channels. A large number of these companies do not sell their products directly to end consumers. For this reason, there are marketing intermediaries between manufacturers and end consumers whose primary function is to connect manufacturers and consumers. Their task is to provide the goods from manufacturers to consumers with the satisfaction of logistics characteristics: at the right time, at the right place and in a form that is convenient to use, and certainly with minimal costs. Distribution is one of four marketing mix instruments without which the optimal combination of the instruments would not be obtained. Thus, the decision on selecting distribution channels is as important as the decisions regarding products, prices and promotion. Based on the set criteria and the evaluation of certain distribution channels by the criteria, the management of the company will be able to make the best decision. The evaluation of distribution channels based on the set criteria was performed by marketing experts and experts in certain markets using an integrated multi-criteria model. The FUCOM method was applied to determine the significance of the criteria, and then the distribution channels were evaluated by applying the new MARCOS method. Thereafter, a sensitivity analysis was performed using other MCDM methods to verify the results previously obtained.</p>		
<p><i>Раџ припада проблематици докторске дисертације:</i> ДЈЕЛИМИЧНО</p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
4.	Đalić, I., Stević, Ž., Karamasa, C., & Puška, A. (2020). A Novel Integrated Fuzzy PIPRECIA–Interval Rough Saw Model: Green Supplier Selection. <i>Decision Making: Applications in Management and Engineering (DMAME)</i> , 3(1), 126-145. 10.31181/dmame2003114d	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> In this paper is presented a novel integrated fuzzy – rough Multi-Criteria Decision-Making (MCDM) model based on integration fuzzy and interval rough set theory. Model integrates Fuzzy Pivot Pairwise Relative Criteria Importance Assessment - fuzzy PIPRECIA and Interval rough Simple Additive Weighting (SAW) methods. An illustrative example for demonstration of the model is proposed that represents evaluation and supplier selection based on nine environmental criteria. Fuzzy PIPRECIA method is used for determining the significance of the following seven criteria: C1 - environmental image, C2 - recycling, C3 - pollution control, C4 - environmental management system, C5 – environmentally friendly products, C6 - resource consumption and C7 - green competencies. Interval rough SAW method is applied for evaluation four alternatives. Results show that third criterion is most important while fourth alternative represents the best solution.</p>		
<p><i>Раџ припада проблематици докторске дисертације:</i> ДЈЕЛИМИЧНО</p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
5.	Đalić, I., Ateljević, J., Stević, Ž., & Terzić, S. (2020). An integrated SWOT – Fuzzy PIPRECIA model for analysis of competitiveness in order to improve logistics performances. <i>Facta Universitatis, Series: Mechanical Engineering, Special Issue: Decision-Making Techniques, Fuzzy Approaches and Data Analysis in Technology and Logistics</i> , 18(3), 439-451. https://doi.org/10.22190/FUME200325029D	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> On the question: how to react in a particular situation, the management of the company must have a quick answer. In the time of fast and huge changes in production, the management must know what resources are available in the company and what kind of environment it faces. To respond promptly to the requirements of the environment, the company must define a clear strategy for its business. To define a strategy, management must know the state of the company. From these reasons, in this research it was conducted SWOT analysis of specific company, and after that the elements of the</p>		

SWOT matrix were ranked using fuzzy PIPRECIA method. This ranking shows on which element company should pay the most attention.
<i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> ДА

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
6.	Stević, Ž., Đalić, I. , Pamučar, D., Nunić, Z., Vesković, S., Vasiljević, M., & Tanackov, I. (2019). A new hybrid model for quality assessment of scientific conferences based on Rough BWM and SERVQUAL. <i>Scientometrics</i> , 119(1) (IF ₂₀₁₇ =2.173)1-30. https://doi.org/10.1007/s11192-019-03032-z	

Кратак опис садржине: Organizing scientific conferences requires the execution of a series of activities which aim to ensure quality in terms of published papers, completed reviews, information forwarded to participants on time, to putting together an exceptional event as a whole. Essentially, this is far from an easy task and requires the participation of a large number of people who will carry out organizational obligations daily, and often all day long. The quality, or rather satisfaction of the conference participants can be viewed through five aspects: Reliability, Responsiveness, Assurance, Empathy, and Tangibility-dimensions that comprise the SERVQUAL model. In this paper, a new hybrid model that uses the advantages of rough set theory, multi-criteria decision making, and quality assessment models has been developed. The proposed model uses the Rough BWM (Best-Worst Method) in order to determine the significance of five aspects, while the modified SERVQUAL model, based on 28 items, is used to determine expectations and observations. The model was applied for the evaluation of quality of the New Horizons Conference held on November 17-18, 2017, in Doboј. The conference was attended by authors from all six continents, representing a total of 58 different institutions. Therefore, it was necessary to fulfill the wishes and demands of numerous authors, which naturally differ due to the different geographical areas from which they hail. The total sample, on the basis of which the quality of the scientific conference was assessed, includes 104 authors who completed the questionnaire. A total of six hypotheses were set up, which were then tested using the Signum test.

<i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> ДЈЕЛИМИЧНО
--

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
7.	Đalić, I. (2019). What can we expect in the future of academic research? most common research problems analysed in the top journals in the field of entrepreneurship. <i>The European Journal of Applied Economics</i> , 16(2), 122-138.	

Кратак опис садржине: In the modern era of academic research, it is extremely difficult to define an entirely or largely unexplored research problem. Every researcher is faced with this question in their research. It takes a lot of work and effort to primarily find a topic that is relevant and that will be attractive for study and research. The focus of this paper is research problems related to the field of entrepreneurship. This paper deals with trending research problems over the course of the last five years in the field of entrepreneurship. The survey was conducted with the aim of identifying the least explored areas of entrepreneurship in order to predict future research topics. The methods used to achieve this scientific goal include: description, classification and explanation. By analyzing the sample of 393 papers from the five most cited journals in the field of entrepreneurship, the author came to the conclusion that in the past five years the majority of papers dealt primarily with the topic of innovation and advanced technology, and hardly touched upon the topic of women's entrepreneurship. This paper should help future researchers to select the topics or fields of research in the domain of entrepreneurship.

<i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> ДА
--

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
--------	--	------------

8.	Terzić, S., & Đalić, I. (2019). Analysis of the brand valuation based on the assessment by interbrand, brand finance and millward brown optimor. <i>Acta Economica</i> , 17(3), 59 – 82.	Прва
<p><i>Кратак опис садржине:</i> Brands are significant category in the department of marketing and finance of the company. They also play the key role in the segment of consumer behavior when it comes to decision making during the purchase. Marketing managers in domestic companies still do not have enough experience in using the modern methods for estimation of the brand value. From this, the conclusion can be drawn that the operational structure do not receive an adequate support from marketing department in decision making. Analysis in this work will be based on the research of the concept of the brand value and the methodology of evaluation. The goal is to analyze advantages and disadvantages of different methodologies of well-known consultant agencies for estimation of the brand value. The work consists of a few parts. Attention is first directed towards the concept of the brand value and the classification of the evaluation methods. It is followed by the analysis of necessary measuring of the brand value in domestic practice and the current state in international practice. Then a more detailed analysis of the mode of operations for global agencies follows: Interbrand, Brand Finance and Millward Brown Optimor. Results of the empirical research will be shown through the comparative analysis of the values for the world's famous brands, which are obtained by using the mentioned methodologies in the same time period.</p>		
<p><i>Раџ припада проблематици докторске дисертације:</i> НЕ</p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
9.	Subotić, S., Erceg, Ž., & Đalić, I. (2019). <i>Reflexion of fixed costs on business result and risk of achievement of the business profit of the company</i> . VII International Symposium NEW HORIZONS 2019 of Transport and Communications. Proceedings. 29-30 November, Doboј. 694-699	Прва
<p><i>Кратак опис садржине:</i> The development of the market economy has led to a significant shift in the approach to the financial management of transport companies and the change in the basic economic settings in the management of financial flows. Starting from this fact, and using rationalistic methods of analysis and comparisons, in this paper was done practical processing and analysis of the structure of total revenues and total costs of the selected company in the field of transport. The focus of the analysis is focused on the level of business, financial and other revenues and costs in the observed five-year period. The aim of the research is to point out the importance of the impact of fixed costs on the business result of a transport company and identify the causes that led to fixed costs which reaching significantly higher values than normal ones. In this regard, there is analysis of the risk of achieving the financial result and the it was established factors of business risk, financial risk and overall risk in conditions when the margin of coverage is insufficient to cover the costs of the period, or when the company receives a loss from regular business activity.</p>		
<p><i>Раџ припада проблематици докторске дисертације:</i> ДЈЕЛИМИЧНО</p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
10.	Božičković, S., Mitrović, G., Đalić, I., Anđelić, D., & Božičković, Z. (2019). <i>Research of the regional concentration of the transport activity in the republic of srpska</i> . VII International Symposium NEW HORIZONS 2019 of Transport and Communications. Proceedings. 29-30 November, Doboј. 700-706.	Прва
<p><i>Кратак опис садржине:</i> The problem of unequal economic and regional development of the Republic of Srpska is one of the key issues that seek to overcome but also to some extent equalize. Concentration of activity indicates the extent to which a region has a stake in the overall economic activities of the country. The main objective of this research is to mark the position and concentration of activity Transportation and storage in the set of all activities in the Republic of Srpska. Calculation of the index of concentration in the present study was done on the basis of Hefindahl-Hirschman Index of concentration</p>		

and normalized Herfindahl-Hirschman index. In the final part of this paper made a comparative analysis of all activities by region of the Republic of Srpska. The Transport and storage sector in representation occupies seventh place in the framework of the Republic of Srpska. The high concentration of this sector was recorded in the region of Doboj. Studies have shown that the region of Banja Luka, Doboj and Bijeljina have a moderate concentration of activity, while the region of East Sarajevo and Trebinje non-concentrated activity.

Рад припада проблематици докторске дисертације: **ДЈЕЛИМИЧНО**

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
11.	Терзић, С., & Ђалић, И. (2019). Анализа вредновања бренда на бази комбинованих метода вредновања. <i>Анали Економског факултета у Суботици</i> , 55(42), 33-48.	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> Брендирање предузећа и производа јесу компаративне предности које могу да обезбиједје раст и развој предузећа. Да би се остварио тај циљ, неопходно је да маркетинг-менаџери стекну спознају о вриједности бренда и методологији вредновања. Анализом домаће пословне праксе утврђено је да маркетинг менаџери немају јасну спознају о проблематици вриједности бренда и методологији вредновања. Циљ истраживања рада је израчунавање и спознаја методологије вредновања бренда на бази дисконтовања новчаних токова. Тиме би се указала потреба за активнијим приступом стратегији брендирања и инвестирања како би се задовољили интереси и предузећа и потрошача.</p>		
Рад припада проблематици докторске дисертације: ДЈЕЛИМИЧНО		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
12.	Ђалић, И. (2018). <i>Preduzetništvo kao pokretač privrednog razvoja Republike Srpske. Međunarodna naučna konferencija. Regionalni razvoj i prekogranična saradnja. Zbornik radova, Pirot, jul 2018, 59-65.</i>	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> Посљедњих година двадесетог вијека, а нарочито након Другог свјетског рата, дошло је до великог технолошког напретка и продуктивности у економији развијених земаља свијета. Дошло је до развоја нових знања и свијести појединаца. Предузетништво постаје актуелно као носилац привредне активности. Повећано занимање за предузетништво резултат је потраге за новим пословним рјешењима, праћених развојем нових технологија, знања, креативности код одређеног броја појединаца. Последњих година све је више економских мишљења по којима се предузетништво сматра четвртим фактором производње, поред рада, капитала и технологија. Циљ овог истраживања јесте анализа позитивних ствари које носи предузетништво. Ово истраживање се заснива на конкретним примјерима предузетништва у Републици Српској. За потребе овог истраживања кориштени су упитници и интервјуи како бисмо постигли циљ истраживања.</p>		
Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
13.	Ђалић, И., & Terzić, S. (2018). <i>Regulation of funding rules for small and medium enterprises in the Republic of Srpska. ICMNEE 2018. The 2nd International Conference on Management, Engineering and Environment, October 11-12th, 2018, Belgrade (Obrenovac), Serbia, 108-118.</i>	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> One of the main problems faced by SMEs in developing countries, but also in our country, is access to affordable sources of external financing. Also, on the other hand, financial institutions are reluctant to provide funding for small and medium-sized enterprises, especially those at the beginning of its development. One of the ways for both sides to be satisfied with the mutual cooperation is to regulate the rules by which economic activity of small and medium-sized enterprises is financed. In this paper we will try to find a model rule by which small and medium-sized enterprises funding would be granted. We believe that in this way the efficiency of the use of borrowed funds will</p>		

increase and thus the number of investments will increase. This would lead to an increase in the number of small and medium-sized enterprises, and therefore to an increase in employment, which would lead to the economic development of the Republic of Srpska.

Рад припада проблематици докторске дисертације: **ДА**

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
14.	Stević, Ž., Mulalić, E., Božičković, Z., Vesković, S., & Đalić, I. (2018). Economic analysis of the project of warehouse centralization in the paper production company. <i>Serbian Journal of Management</i> , 13(1), 47-62. DOI: 10.5937/sjm13-13608	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> In the modern conditions, business requires constant rationalization of all activities and processes that occur in the logistics system. One of the preconditions for ensuring the competitiveness in the market is to manage the own performance. This paper presents research that relates to the project of centralization of the warehouse in the company of paper production. Currently, any production facility has its own warehouse that is, through executed decomposition, proved like a poor solution. Any project requires certain investment funds, which are in this case over half million EUR, because it is a large and complex logistics company that employs about one thousand workers. The focus of this paper is an economic analysis of the project of centralization of warehouse. The new centralized system gives better results in the comparison with the current system of decentralization. Considering the savings, which are realized by switching to a centralized warehouse system, and required investment funds, repayment period of the same is slightly less than five years, what is relatively a short period.</p>		
<p>Рад припада проблематици докторске дисертације: ДЈЕЛИМИЧНО</p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
15.	Stević, Ž., Mulalić, E., Đalić, I., & Vasiljević, N. (2017). <i>SWOT analysis of logistics system in company of the paper production</i> . International May Conference on Strategic Management – IMKSM17, Bor, Serbia, ISBN 978-86-6305-059-4, COBISS.SR-ID 238846476. 59-69.	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> The research, that was conducted in the company of the paper production, related to a project of centralization of the warehouse with the rationalization of activities and processes which are taking place in the transport system. Within the same project it was done SWOT analysis of those systems, which was outlined in this paper and it refers to the research of the method and methodology of work that applied in the logistics sector with special emphasis on internal transport, transshipment activity, receiving system, storage and dispatch of finished products of company. The aim of the paper is to show the current state of the logistics system of the company with a focus on the weaknesses that occur and possibilities of their solving. Through a given analysis we showed a number of deficiencies of which we can mention insufficient use of rail mode of transport in the framework of internal transport, damage of the goods, non-selective approach, traffic congestion within the company and others. Based on all these indicators of SWOT analysis it was conducted critical analysis of the logistics systems of transport and storage of finished products of Natron Hayat company, and based on this we gave some recommendations for cost savings, better organization of work and functioning of those subsystems.</p>		
<p>Рад припада проблематици докторске дисертације: ДЈЕЛИМИЧНО</p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
16.	Đalić, I. (2017). <i>Proces investiranja fondova rizičnog kapitala</i> . Zbornik radova, EkonBiz. Tema: Trendovi razvoja i promjene u novoj ekonomiji zemalja u tranziciji. 22-23 Jun. 97-103.	Друга
<p><i>Кратак опис садржине:</i> Обзиром да се предузетништво у транзиционим земљама суочава са ограниченим изворима финансирања, посебно новоформирана предузећа, у овом раду ће се</p>		

приказати начин на који поменута предузећа могу приступити једном од најповољнијих извора финансирања – фондовима ризичног капитала. Због великог значаја који фондови ризичног капитала имају за развој предузетништва у транзиционим земљама у овом раду ће се указати на процес који свако предузеће треба да прође како би приступило средствима из ових фондова. Фондови ризичног капитала дефинишу се као фондови који улажу у предузећа у замјену за удио у власништву. То су фирме које инвестирају новац прикупљен од приватних инвеститора уз очекивање да ће остварити високе годишње поврате на своју инвестицију. Према томе, фондови ризичног капитала улажу у иновативна предузећа која обећавају успјешно пословање. Фондови ризичног капитала улажу да би остварили висок поврат на своја улагања. Након остваривања високог поврата на уложена средства и повећања вриједности предузећа, фондови ризичног капитала изналазе најповољније рјешење за излазак из тог предузећа.

Рад припада проблематици докторске дисертације: **ДА**

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
17.	Đalić, I., Terzić, S., & Novarlić, B. (2017). The role of venture capital in the development of the sme sector. <i>The European Journal of Applied Economics</i>, 14(2), 58-69.	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> Entrepreneurs as well as SMEs, regularly face the problem concerning access to finance. Entrepreneurial firms face two major problems. The first concerns access to finance, which places particular restraint on a firm's ability to increase the level of technology in their business. The second problem is access to know-how. The subject of this survey is the role of venture capital funds in the development of newly established companies and its potential application in the Republic of Srpska. In the Anglo-Saxon countries, newly emerged enterprises that start their business from scratch are called start-up companies. The assumption that venture capital financing can give newly established companies bigger chances of succeeding in their start-up stage is made. It is known that our companies provide capital through bank loans which have lately become less available especially to early stage businesses. Therefore, in order for companies to achieve their goals and develop their projects they must finance their business through venture capital funds that are willing to invest in start-up companies.</p> <p><i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> ДА</p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
18.	Đalić, I., Subotić, S., Terzić, S., & Božičković, S. (2017). <i>Analysis of small and medium enterprises in the Republic of Srpska</i>. VI International Symposium NEW HORIZONS 2017 of Transport and Communications. Proceedings. 17-18 November, Doboj. 587-596.	Прва
<p><i>Кратак опис садржине:</i> Последњих година двадесетог вијека, дошло је до развоја нових знања и свијести појединаца. Предузетништво постаје актуелно као носилац привредне активности. Међутим, оно што треба нагласити јесте да предузетништво не треба мијешати са малим и средњим предузећима. Није свако мало предузеће аутоматски предузетничко. Основна карактеристика предузетничког предузећа јесте иновативност и ратличитост. Мала и средња предузећа (МСП) су извор нових радних мјеста и самим тим помажу смањењу незапослености. Због свих ових позитивних карактеристика развијене земље су велики дио своје економске пажње посветиле развоју сектора МСП. Због великог значаја за цјелокупну привреду, у овом раду ћемо анализирати стање сектора МСП у Републици Српској (РС). У овом истраживању смо дошли до закључка да би усклађивање домаћих закона са законима ЕУ, боља имплементација закона, оснивање, јединственог регистра привредних субјеката, смањење пореза и доприноса на плате, увођење диференциране стопе ПДВа, јачање институција тржишта капитала, либерализација текућих и капиталних трансакција, финансијска едукација корисника финансијских услуга омогућила раст и развој привреде РС кроз свеобухватну подршку развоју иновативних МСП мјереном повећањем степена запослености и комерцијализације иновација.</p>		

Рад припада проблематици докторске дисертације:	ДА
---	----

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
19.	Терзић, С., & Ђалић, И. (2017). Стање франшизног пословања на развијеним и мање развијеним тржиштима. <i>Svarog</i> , 15, 130-149.	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> Развој франшизног пословања у раним почецима је био неравномјеран на различитим тржиштима. Паралелно томе, развој данашњих франшизних система је нуједначен. Тржиште земаља бивше Југославије налази се на самом дну европске љествице у развијености наведеног пословног модела. Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине, такође. Фокус анализе у раду базираће се на компаративној анализи од најразвијенијих ка мање развијеним тржиштима. Дакле, компаративна анализа обухватиће франшизно пословања на тржишту Сједињених Америчких Држава, затим, европских земаља и на послијетку, дјелимично, тржиште, појединачних земаља бивше Југославије. Поред тога, на самом почетку рада анализираће се теоријски оквир значења франшизног пословања, његове карактеристике и историјски развој.</p>		
Рад припада проблематици докторске дисертације:		ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
20.	Starčević, V., Subotić, S., & Đalić, I. (2017). The role of deposit financial institutions in the development of real sector in the republic of srpska. <i>Economic Themes</i> , 55(1), 39-53.	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> Deposit financial institutions are known for a wide range of providing traditional financial services, from current accounts and systems of planning of savings, to granting loans to companies, clients and countries. At the present time, deposit financial institutions do not limit their services only to those traditional, but quickly begin providing general financial services, such as: securities trading, protection insurance, financial planning, management of pension systems, the provision of advisory services to companies that are in the process of fusion, and other new services. The objective of the paper is to present the deposit financial institutions which operate in the Republic of Srpska and determine their role in the development of the real sector. Research work should show whether the deposit financial institutions, such as financing sources, are the development drivers of the real sector in the Republic of Srpska or limiting factor in the development of this sector.</p>		
Рад припада проблематици докторске дисертације:		НЕ

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
21.	Đalić, I., & Terzić, S. (2016) <i>Analysis of performance of venture capital funds in transition countries: An empirical study in Bosnia and Herzegovina</i> . ENTRENOVA 8-9, September 2016 Rovinj, Croatia.	
<p><i>Кратак опис садржине:</i> Many transition post-socialist countries still face the burden of the centrally planned economies. The new entrepreneurial society that is yet to be developed in these countries should be an association of people with pronounced individuality and different needs, with different rights and obligations. Capital markets in Southeast Europe, in recent years, become increasingly important as a leverage of the development of entrepreneurial societies. One of the most important new forms of financing is venture capital funds. These funds are especially important for the financing of start-up enterprises, which are trying to succeed utilizing modern high technologies. Since the newly formed enterprises have difficulties in getting favorable sources of financing, venture capital funds can have an important role in developing economies. In our study we focus on the current state of venture capital funds in Bosnia and Herzegovina as the representative of post-socialist transition countries. The main goal of this paper is to demonstrate the importance of venture capital for growth and development of small and medium-sized enterprises.</p>		

Рад припада проблематици докторске дисертације: **ДА**

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
22.	Mitrović, G., & Đalić, I. (2016). <i>Strane direktne investicije kao strategije ulaska na inostrano tržište</i> . XXI Internacionalni naučni skup SM 2016, Strategijski menadžment-determinante razvoja i efikasnost poslovanja, Subotica - Palić, 19. maj 2016. godine, 1157-1163.	

Кратак опис садржине: Бројне компаније (предузећа) највећи дио својих прихода (профита) остварују на иностраном тржишту. Односно, у земљама у којима остварају своје пословне активности различитог типа, или у земљама у којима, кроз разне видове пословне кооперације, са домаћим предузећима обављају и развијају одређени бизнис. Крајњи облик уласка на инострано тржиште јесте директно власништво над инострано базираним производним капацитетима. Компанија, приликом одлучивања о оснивању сопствених капацитета у некој земљи, може да купи постојеће предузеће у земљи домаћина, или да изгради нове капацитете, односно да крене "са ледине". Бавећи се овом проблематиком, у раду су појашњени могући облици изласка на инострано тржиште и нешто конкретније објашњен појам страних директних инвестиција, с посебним освртом на њихову суштину. Указано је на проблеме са којима се предузећа суочавају приликом директног инвестирања, као једне од стратегија уласка на инострано тржиште. У раду је конкретно истраживања проведено на примјеру компанија "Фиат" која је примјеном стратегије директног инвестирања ушла на тржиште Србије. У завршном дијелу рада посебна пажња је посвећена разлозима који су кључни за избора земље и партнера за директно инвестирање.

Рад припада проблематици докторске дисертације: **НЕ**

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
23.	Petković, S., Ateljević, J. & Narić, I. (2016). Economic Development and Entrepreneurship in Transition Economies. Issues, Obstacles and Perspectives. In Ateljević, J. and Trivić, J. (Eds.), <i>Venture Capital Funds in Transition Countries: An Empirical Study of Bosnia and Herzegovina</i> (pp. 233-252). New York, Heidelberg, Dordrecht, London: Springer International Publishing. DOI: 10.1007/978-3-319-28856-7, ISBN: 978-3-319-28855-0 (Print) 978-3-319-28856-7 (Online).	

Кратак опис садржине: In the recent economic history, transition countries represent a useful laboratory to assess changes of economic systems from one type to another [Estrin et al. (Effects of privatization and ownership in transition economies, 2009)]. B&H, Macedonia, Serbia and Montenegro are rarely found in samples of cross-country analysis of transition economies. Slovenia was the only ex-Yugoslavian country that was very often included in researches, while in case of Croatia the situation is different. Probably the most used examples of transition economies are those included in Transition Report of European Bank for Research and Development which in 2013 included 34 very different countries and group of countries [EBRD (Transition report 2013, stuck in transition. European Bank for Reconstruction and Development, 2013)]. The aim of this chapter is to analyze the possibilities and limitations of funding promising start up SMEs in B&H, through VC, as well as the interest of SMEs in using VC as source of finance. Our departure point was the following research assumption: *Encouraging the formation of VC funds will contribute to the economic growth and development of B&H through the comprehensive support for the development of innovative SMEs, measured by the increase of the level of employment and the commercialization of innovations.* Quantitative and qualitative research was conducted using a random sample method of 124 companies (122 SMEs) in Republic of Srpska (RS), one of two entities in B&H and 205 VC funds from Europe, with a semi-structured questionnaire and interviews in the period from July to November 2013. The chapter is organized as follows: Sect. 1 provides the conceptual understanding of VC funds, their role in the modern economy and VC Funds access in Western Balkans countries. In the Sect. 2 we elaborate

the research methodology in which we combine both qualitative and quantitative approaches. The results and discussion are presented in Sect. 3, followed by the chapter summary in Sect. 4.

Раџ припада проблематици докторске дисертације: **ДА**

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
24.	Đalić, I., & Đalić, N. (2016). <i>Analysis of level of application of information technology in enterprises in republic of srpska</i> . VI International Symposium Engineering Management and Competitiveness 2016 (EMC 2016). 17-18th June, Kotor, Montenegro. 309-314.	

Кратак опис садржине: The SME sector is very important for the economy overall, primarily because of small and medium-sized enterprises which are very flexible, they are easy to adapt to changes that occur in the environment in which they operate. This business requires less financial resources than in the case of the large corporations. Small and medium enterprises are also sources of new working places and thus they help reducing unemployment. Because of all these positive characteristics, developed countries focus a big part of their economic attention on the development of the SME sector. We conducted research on a sample consisting of 124 companies in the entire territory of the Republic of Srpska. This research has shown how the information technology is presented in enterprises of Republic of Srpska.

Раџ припада проблематици докторске дисертације: **ДА**

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
25.	Đalić, N., & Đalić, I. (2015). <i>The impact of information systems on improvement of business activities in manufacturing enterprises</i> . DEMI 2015. 12. International Conference on Accomplishments in Electrical and Mechanical Engineering and Information Technology, 29th-30th May. Proceedings. 795-800.	Прва

Кратак опис садржине: In this paper we presented the impact of information systems to improve business activities in a manufacturing enterprise. Application of high-quality information systems in the enterprise is one of the main preconditions of engagement in the international market and globalization processes. In particular, we reviewed to the implementation of the ERP information system that monitors all aspects of business in one enterprise. Implementation of the ERP system in manufacturing enterprises completely provides access to the modern business. Key words: Manufacturing enterprise, information systems, manufacturing, ERP system, GoSoft-2000, warehouse, stocks.

Раџ припада проблематици докторске дисертације: **ДЈЕЛИМИЧНО**

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
26.	Petković, S., Ateljević, J., & Narić I. (2014). <i>Possibilities of forming venture capital funds in transitional countries: an empirical study in bosnia and herzegovina</i> . Third REDETE Conference. Economic development and entrepreneurship in transition economies: Challenges in the Business Environment, Barriers and Challenges for Economic and Business Development. April 10-12. Banja Luka. 105-120.	

Кратак опис садржине: Bosnia and Herzegovina (B&H) as a transitional country is suffering from insufficient institutional support for the development of SMEs and entrepreneurship in general. The heart of transitional process is institutional building. In this paper institutions are defined as “the rules of the game”, according to Douglas North’s and New Institutional Economics’ definition. One of the missing institutions for the support of the development of SMEs in the Republic of Srpska (RS), entity of B&H where the research has been conducted, is Venture Capital Funds (VC). In this paper we have investigated

the possibilities and limitations of formation of VC in the RS. The research was conducted on the sample of 124 SMEs in the period from mid-July to mid November 2013. The scientific objective and purpose of this research is finding answers to the question: What are the factors that discourage and slow down the formation of venture capital funds in the transitional countries, and how to overcome these obstacles? According to our research, formation of VC in the RS would result in economic growth and development of SMEs sector. Most SMEs from the research sample (97 out of 124 or 78.22 %) expressed their willingness to be financed from VC, beside other available external financing sources. In our research, we came to the conclusion that the harmonization of national legislation with the EU legislation, better implementation of the laws, the establishment of an unified register of companies, decreasing taxes and contributions on salaries, the introduction of differentiated VAT rates and cash accounting VAT scheme for SMEs and strengthening of the capital market institutions would make the formation of VC possible.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА

Да ли кандидат испуњава услове?

ДА

III ПОДАЦИ О МЕНТОРУ/КОМЕНТОРА

Др Саша Петковић, ванредни професор рођен је 21.04.1973. године у Добоју.

Дипломирао је 05.10.2000. године на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци.

Одбранио је магистарску тезу 28.10.2006. године на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци.

Одбранио је докторску дисертацију 23.07.2010. године на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци.

Од 01.04.1999. године радно је ангажован у међународној развојној организацији CARE International Balkans (<http://care-balkan.org/>) У свом радном вијеку, у CARE-у је водио пројекте економског развоја, омладинске пројекте, пројекте са ромским организацијама, пројекте о родној равноправности, као што су: Economic Livelihood Development Project (1999-2000), Western Balkans Youth and Student Democracy Initiative Project (2001-2006), Strengthening Democratic Development in Bosnia & Herzegovina and with strategic partners in Croatia (2005-2007), Strengthening Civil Society and Promoting Positive Youth Development Initiative, Combating Violence and Social Exclusion in the Western Balkans (2008-2010), Western Balkans GBV Prevention Initiative (2006-2009), Young Men as Allies in Preventing Violence and Conflict in the Western Balkans (2010-2013), Boys and Men as Allies in Violence Prevention and Gender Transformation in the Western Balkans (2013-2016), Young Men Initiative - Promoting Healthier Lifestyles among Youth in Bosnia and Herzegovina by Challenging Gender Stereotypes (2014-2017), Young Men Initiative II - Promoting Healthier Lifestyles among Youth in Bosnia and Herzegovina by Challenging Gender Stereotypes (2017-2020), Young Men Initiative (YMI): Promoting Healthier Lifestyles and Decrease of Interpersonal Violence among Youth in Bosnia and Herzegovina by Challenging Gender Stereotypes; Phase III (2020 – 2023).

На Економском факултету Универзитета у Бањој Луци, као асистент, био је ангажован на предмету Економика предузећа од академске 2001/2002. године. У сталном радном односу на Економском факултету у Бањој Луци је од 01.03.2002. године, када је држао вјежбе и на предметима Истраживање тржишта и Економика малог бизниса. За вишег асистента на предмету Економика предузећа, ужа научна област Теоријска економија, изабран је 05.07.2007. године. У звање доцента изабран је 27.01.2011. године на предмету Економика и управљање малим и средњим предузећима, ужа научна област Теоријска економија. У звање ванредног професора изабран је 24.12.2015. године на предмету Економика и управљање малим и средњим предузећима, ужа научна област Предузетничка економија и 17.02.2016. године у звање ванредног професора, ужа научна област Теоријска економија. Од 27.11.2007. године до 18.06.2020. године обављао је функцију продекана за наставу. Оснивач и руководилац је Центра за пројектни менаџмент и предузетништво од 27.11.2014. године <http://www.cpme.ef.unibl.org/>.

Учествовао је у раду бројних међународних конференција и заједничких пројеката и студијских посјета универзитетима у иностранству, као што су George Mason University, Ваџингтон, САД (2001), Vienna University of Economics and Business, Беч, Аустрија (2009), Универзитет у Љубљани, Економски факултет (2010), University of East London, Лондон, Велика Британија (2013), University of Stuttgart, Њемачка (2014), Универзитет у Загребу, Хрватска (2014), University Corvinus, Будимпеша, Мађарска (2015), Stony Brook University, New York, САД (2015), University of Graz, Аустрија (2015), UCAM - The Catholic University of Saint Anthony, Мурсија, Шпанија (2015), Висока школа за економију и менаџмент FOM, Есен, Њемачка (2016), Ca' Foscari University of Venice, Италија (2017), Tianjin University, Кина (2018). Учествовао је на великом броју семинара и радионица са следећом тематиком: Кампање, лобирање и заступање, Пословно планирање, Стратешко планирање,

Финансијски менаџмент, Стратегије прикупљања новчаних средстава у непрофитним организацијама, Менаџмент пројектног циклуса, Дизајн, мониторинг и евалуација пројектних циклуса, Израда квалификационих и стандарда занимања, итд. од којих издвајам Будимпешта, Мађарска (2002), Беч, Аустрија (2004), Белфаст, Велика Британија (2007), Рио де Жанеиро, Бразил (2009), Осло, Норвешка (2009), Амстердам, Холандија (2013), Софија, Бугарска (2015), Јахорина, БиХ (2015), Београд, Србија (2018), Варшава, Пољска (2018). Излагао сам научне радове на међународним конференцијама у Теслићу (2010), у Бањој Луци (2011 и 2014), у Созополу, Бугарска (2012), у Дубровнику, Хрватска (2014), у Грацу, Аустрија (2015), у Плитвицама, Хрватска (2016), у Брионима, Хрватска (2017), у Бањој Луци, БиХ (2016, 2019), Београду, Србија (2016).

Гостујућа предавања:

28.10.2020. године, Економски факултет, Свеучилиште у Загребу

07.12.2017. године, Економски факултет, Свеучилиште у Загребу, Хрватска

08.12.2016. године, Економски факултет, Свеучилиште у Загребу, Хрватска

08.09.2016. године, FOM University of Applied Science, Есен, Њемачка

Научно-истраживачких пројеката:

Пројектни координатор на пројекту: „Утицај специјалних економских зона на привредни развој и предузетништво: модел за Републику Српску“, (2019 – 2020).

Водећи члан пројектног тима на пројекту: „Раст, инфлација и незапосленост у Босни и Херцеговини: Посљедице примјене модела валутног одбора“, (2019 – 2020).

Руководилац истраживачког тима на пројекту “Accelerating Progress on Tobacco Taxes in Low-and Middle Income countries” (2018) <http://tobaccotaxation.org/>

Члан пројектног тима БиХ у глобалној GEM студији (2017) <http://www.cpme.ef.unibl.org/usluge-centra/projekti/>.

Именован је 30.12.2020. године за члана радне групе за израду Стратегије развоја предшколског, основног и средњег васпитања и образовања Републике Српске за период 2022 – 2030. година. Био је члан пројектног тима у истраживању тимова Економског факултета у Љубљани, Словенија и Економског факултета у Бањој Луци чији резултати су објављени у монографији „Intangible Assets as Potential for Growth in the Republic of Srpska“ (2012); израда Стратегије развоја МСП и предузетништва у Граду Бања Луци 2010-2015. године, као вођа пројектног тима (2009); као члан тима у пројекту „Увођење корпоративног управљања у ЈП „Српске шуме“ (2009); као вођа радних група у израдама стратегије Омладинске политике Републике Српске-Омладинско предузетништво и запошљавање (2004), Омладинске политике Града Бања Лука-Запошљавање младих (2006).

Такође, учествовао је у раду два ТЕМПУС пројекта (2001, Improvement of Teaching Quality in South East Europe (16081-2001); 2007-2009, Tempus Joint European Project JEP 41077 2006 “Joint Master for South-East Europe in Economics and management Science Program” – Faculty of Economics).

Био је представник Универзитета у Бањој Луци у пројектима Вијећа Европе: “Јачање високог образовања у БиХ III ” (2009-2011) и “Стратешки развој високог образовања и стандарда квалификација” (2013-2015). Био је Члан радне групе Универзитета која је израдила документ „Упутство за израду и побољшање студијских програма“ [http://unibl.org/uni/sajt/doc/File/dokumenti/Uputsvo za izradu studijskih programa.pdf](http://unibl.org/uni/sajt/doc/File/dokumenti/Uputsvo%20za%20izradu%20studijskih%20programa.pdf)

Био је члан пројектног тима на пројекту: “Fostering Students’ Entrepreneurship and open Innovation in University-Industry Collaboration (Idea Lab)” (2014-2016). Ради се о TEMPUS пројекту Higher Education and Society 544373-TEMPUS-1-2013-1-RS-TEMPUS-JPHES.

Објавио је осам (98) поглавља у међународним монографијама на енглеском језику, двије (2) монографије на српском језику, један универзитетски уџбеник и 36 научних и стручних радова.

Од 2000. године као предавач одржао је око 100 тренинга и едукативних радионица анагажован од стране међународних и домаћих владиних и невладиних организација, агенција и институција. Организовао је различите конференције, округле столове, тренинге и семинаре.

Рецензент сам у сљедећим часописима:

SN Business and Economics, <https://www.springer.com/journal/43546>.

Journal of Small Business and Enterprise Development, <http://www.emeraldinsight.com/journal/jsbed>, Велика Британија.

Journal of Family Business Management, <http://www.emeraldgroupublishing.com/products/journals/journals.htm?id=jfbm>

Management - Journal of Contemporary Management Issues, <http://moj.efst.hr/management/>, Сплит, Хрватска.

Acta Economica, Бања Лука <http://www.actaeconomica.efbl.org/>; Economic Research – Ekonomiska istraživanja

<http://www.tandfonline.com/action/journalInformation?journalCode=rero20>

Зборник радова Економског факултета у Риједи: часопис за економску теорију и праксу / Proceedings of Rijeka Faculty of Economics: Journal of Economics and Business www.efri.uniri.hr/hr/zbornik_radova_ekonomskog_fakulteta_u_rijeci_casopis_za_ekonomsku_teoriju_i_praksu_proceedings_of_rijeka_faculty_of_economics_journal_of_economics_and_business/953/216

Организација, Journal of Management, Informatics and Human Resources, Марибор, Словенија, <http://www.degruyter.com/view/j/orga>;

Academy of Management <http://review.aomonline.org/aom.asp>, Зборник радова Економског факултета Универзитета у Источном Сарајеву <http://www.zrefis.com/en/>

Радови из области којој припада приједлог докторске дисертације:

1. Gligorić, D., Pepić, A., Petković, S., Ateljević, J., & Vukojević, B. (2020). Price elasticity of demand for cigarettes in Bosnia and Herzegovina: micro data analysis. Tobacco Control, 0, 1–6. Published Online First: 25 August 2020. doi: 10.1136/tobaccocontrol-2019-055258. (WoS SSCI – Impact factor 6,72,) <https://tobaccocontrol.bmj.com/content/tobaccocontrol/early/2020/08/24/tobaccocontrol-2019-055258.full.pdf>
2. Alfirević, N., Vican, D., Pavičić, J., & Petković, S. (2018). Entrepreneurial Orientation of School Principals and Principalship in Croatia and Bosnia & Herzegovina: Psychological, Educational and Social Perspectives. Revija za socijalnu politiku, 25(1), 85-97. UDK: 371.2(497.5+497.6), doi: 10.3935/rsp.v25i1.1461. (WoS SSCI – Impact factor 0,33). https://www.researchgate.net/publication/324278765_Entrepreneurial_Orientation_of_School_Principals_and_Principalship_in_Croatia_and_Bosnia_Herzegovina_Psychological_Educational_and_Social_Perspectives
3. Petković, S., & Sorak, S. (2019). Effects of the Establishment of Entrepreneurial Orientation on the Performances of Small and Medium enterprises in Transition Countries: Empirical Evidences from Bosnia and Herzegovina. Zagreb International Review of Economics & Business, 22, 37-67, DOI: 10.2478/zireb-2019-0004. (WoS ESCI, ERIH PLUS, DOAJ)
4. Petković, S., & Ivanović Đukić, M. (2018). Entrepreneurship in Serbia. In R. Palalić, L. P. Dana & V. Ramadani (Eds.), Entrepreneurship in Former Yugoslavia - Diversity, Institutional Constraints and Prospects (pp. 107 - 130). Cham, Switzerland: Springer

- International Publishing. ISBN 978-3- 319-77633-0. ISBN 978-3-319-77634-7 <https://www.springer.com/gp/book/9783319776330> (eBook). (Scopus)
5. Petković, S., Jäger, C., & Sašić, B. (2016). Challenges of Small and Medium Sized Companies at Early Stage of Development: Insights from Bosnia and Herzegovina. *Management - Journal of Contemporary Management Issues*. 21(2), 45-76. UDC 005.7:334.722-022.51/.55>(497.6) <https://hrcak.srce.hr/171234> (Scopus, ERIH PLUS, DOAJ)
 6. Petković, S., Ateljević, J., & Narić, I. (2016). Venture Capital Funds in Transition Countries: An Empirical Study of Bosnia and Herzegovina. In J. Ateljević & J. Trivić (Eds.), *Economic Development and Entrepreneurship in Transition Economies. Issues, Obstacles and Perspectives*. (pp. 233-252). New York, Heidelberg, Dordrecht, London: Springer International Publishing. DOI: 10.1007/978-3-319-28856-7, ISBN: 978-3- 319-28855-0 (Print) 978-3-319-28856-7 (Online). <https://www.springer.com/gp/book/9783319288550> (Scopus)
 7. Petković, S., & Tešić, J. (2013). SMEs and Entrepreneurship Development and Institutional Support in Republic of Srpska (Bosnia and Herzegovina). In Ramadani, V. and Schneider, R.C. (Eds.), *Entrepreneurship in the Balkans. Diversity, Support and Prospects* (pp. 293-315). New York, Heidelberg, Dordrecht, London: Springer Link. ISBN 978-3-642-36577-5, DOI 10.1007/978-3-642-36577-5. <https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-642-36577-5> (Scopus)
 8. Gligorić, D., Petković, S., Pepić, A., Ateljević, J., & Vukojević, B. (2020). Estimation of Price Elasticity of Demand for Cigarettes in Bosnia and Herzegovina – Macro Data Analysis. *Economic Analysis*, 53(1), 59 – 71. DOI: 10.28934/ea.20.53.1.pp59-71 (M51; DOAJ)
 9. Ivanović-Đukić., M., & Petković, S. (2020). Women’s Entrepreneurship in Serbia. In R. Palalić, E. Knezović & L. P. Dana (Eds.), *Women's Entrepreneurship in Former Yugoslavia Contributions to Management Science* (pp. 135 – 160). Cham: Springer.doi.org/10.1007/978-3-030-45253-7_7. <https://www.springer.com/gp/book/9783030452520> (Scopus)
 10. Alfirević, N., Petković, S., & Gutović, T. (2017). Psychological and sociological determinants of educational management and leadership in Croatia and Bosnia & Herzegovina: Results of Empirical Research. *DIEM: Dubrovnik International Economic Meeting*. 3(1), 382-392. UDK: 37.091.113. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_je_zik=276287 (ERIH PLUS, DOAJ)
 11. Hisrich, R.D., Petković, S., Ramadani, V., & Dana, L.P. (2016). Venture Capital Funds in Transition Countries: Insights from Bosnia and Herzegovina and Macedonia. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 23(2), 296-315. DOI 10.1108/JSBED-06-2015-0078. https://www.researchgate.net/publication/301741510_Venture_capital_funds_in_transition_countries_Insights_from_Bosnia_and_Herzegovina_and_Macedonia (WoS ESCI, Scopus).
 12. Trivić, J., & Petković, S. (2015). Different Features of Transition Economies-Institutional Matter. In L. P. Dana & V. Ramadani (Eds.), *Family Businesses in Transition Economies. Management, Succession and Internationalization* (pp. 71- 96). New York, Heidelberg, Dordrecht, London: Springer International Publishing. DOI 10.1007/978-3-319-14209- 8_4, Print ISBN 978-3-319-14208-1, Online ISBN ISBN 978- 3-319-14209-8. <https://www.springer.com/gp/book/9783319142081> (Scopus)

IV ОЦЈЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

IV.1 Формулација назива тезе (наслова)

Избор теме је један од најважнијих фактора у цјелокупном научноистраживачком раду. Успјех избора теме обезбјеђује успјех читавог рада. Кандидат је изабрао нову и веома интересантну тему која се односи на социјално предузетништво. Социјално предузетништво се бави препознавањем и рјешавањем друштвених проблема као што су искљученост, сиромаштво, незапосленост и друго уз примјену иновативних метода и стратегија. Тема је недовољно истражена и релевантна је за истраживање. Пошто је свака тема преширока за појединачна истраживања, кандидат се одлучио да истражује утицај само једног фактора на развој социјалног предузетништва, док је остале факторе држао константним. Тај промјенљиви фактор је дигитализација. Под појмом дигитализације се подразумијева и употреба дигиталне технологије за промјене у пословним моделима и повећању прихода те за омогућавање стварања нових вриједности у организацији. Назив тезе је „Утицај дигитализације на развој социјалног предузетништва“. Наслов указује да је дисертација усмјерена на побољшање процеса и развоја социјалног предузетништва. Наслов је нов, индикативан за дисертацију, актуелан, инвентиван и користан.

Наслов тезе је подобан?

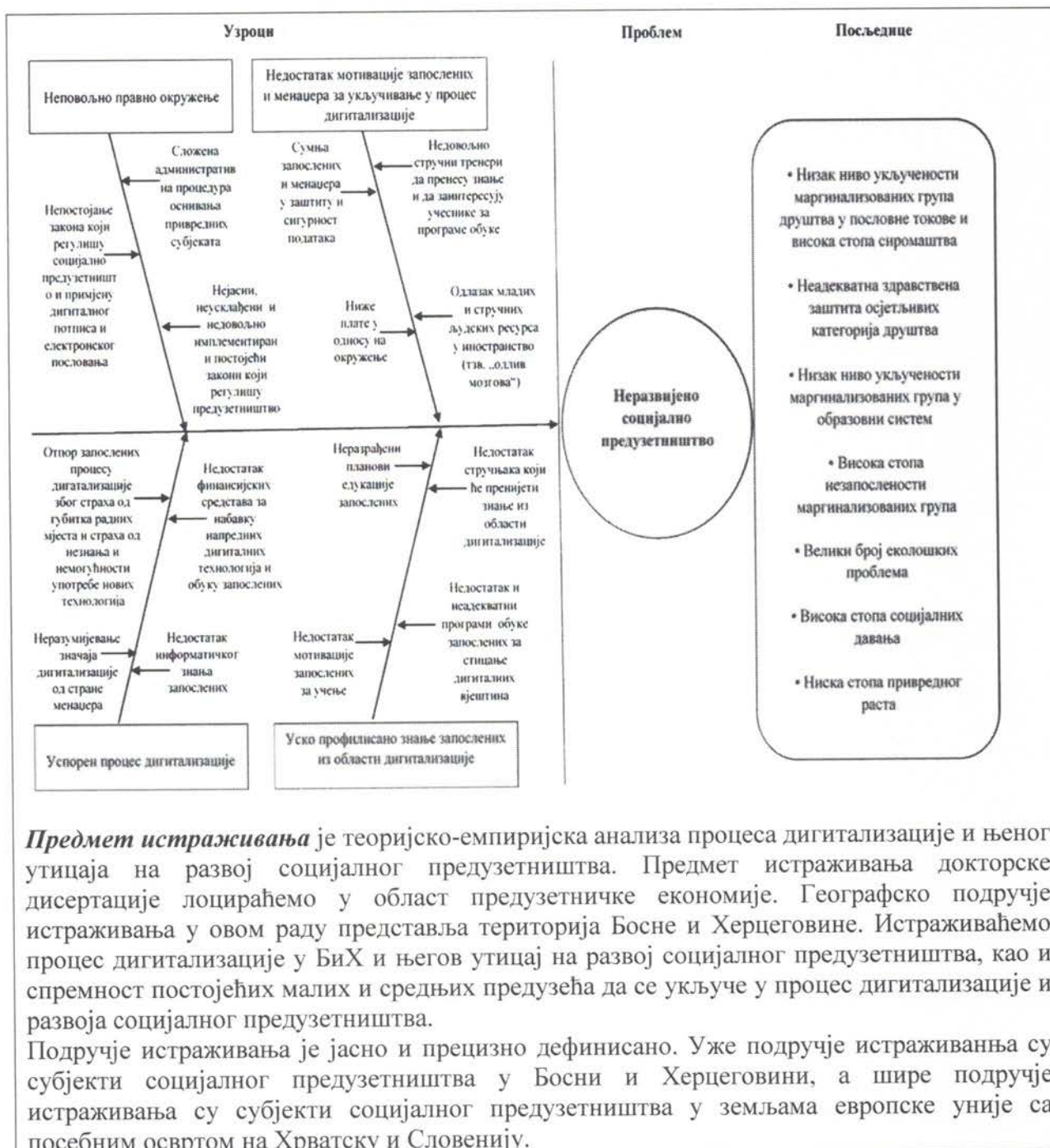
ДА

IV.2 Проблем и предмет истраживања

Проблем истраживања. Критична тачка сваког истраживања је уочавање проблема истраживања, односно теоријских и практичних питања, непознаница, сумњи, несигурности, потешкоћа или уочавање разлика између стварне и жељене ситуације. Научни проблем истраживања је онај проблем који се не може ријешити учењем и студирањем, већ је потребно провести научно истраживање да би се дошло до нових спознаја. Кандидат је проблем истраживања дефинисао сљедећим питањем: *На који начин побољшати развој социјалног предузетништва?*

Кандидат је јасно описао проблем истраживања који почиње са идентификацијом проблема, теоријском анализом проблема, формулацијом проблема, дефинисањем проблема, идентификовањем посљедица проблема и утврђивањем главних узрока проблема. Дијаграмом узрок-посљедица описан је проблем истраживања.

Из описаног проблема истраживања уочавамо да је зависна варијабла ниво развоја социјалног предузетништва, а независна варијабла је примјена дигиталних технологија на развој социјалног предузетништва.

Предмет истраживања је теоријско-емпиријска анализа процеса дигитализације и њеног утицаја на развој социјалног предузетништва. Предмет истраживања докторске дисертације лоцираћемо у област предузетничке економије. Географско подручје истраживања у овом раду представља територија Босне и Херцеговине. Истраживаћемо процес дигитализације у БиХ и његов утицај на развој социјалног предузетништва, као и спремност постојећих малих и средњих предузећа да се укључе у процес дигитализације и развоја социјалног предузетништва.

Подручје истраживања је јасно и прецизно дефинисано. Уже подручје истраживања су субјекти социјалног предузетништва у Босни и Херцеговини, а шире подручје истраживања су субјекти социјалног предузетништва у земљама европске уније са посебним освртом на Хрватску и Словенију.

Проблем и предмет истраживања су подобани?

ДА

IV.3 Najnovija istraživanja poznavanja predmeta disertacije na osnovu izabrane literature sa spisком literature

Кандидат је у циљу развијања теоријског оквира за истраживање проучио релевантну литературу из предметне области. У пријави дисертације је навео 160 извора литературе који су већина веома актуелни и не старији од 5 година. На основу прегледа литературе кандидат је покушао добити одговоре о томе: 1) шта је познато о проблему истраживања, које су научне чињенице потврђене и да ли је проблем који она истражује ријешен, односно шта је ријешено везано за проблем истраживања; 2) какви су односи између кључних концепата, фактора и варијабли; 3) које су актуелне теорије, а које су најчешће критике тих теорија; 4) које су актуелне методологије, а које су најчешће критике тих методологија; 5) који резултати се могу примијенити на друге ситуације; 6) које теме изазивају неслагање међу ауторима, односно које су недоследности и пропусти; 7) шта је потребно додатно тестирати, јер нема доказа, небједљиви су или су контрадикторни; 8) о којим подручјима се мало зна и да ли тим подручјима припада проблем који кандидат истражује у дисертацији; 9) да ли је потребно провести научно истраживање да би се ријешило проблем; 10) да ли се очекује да ће се рјешењем проблема истраживања постићи оригинални научни допринос; 11) да ли ће резултати истраживања имати прагматични допринос.

У овој фази истраживања можемо констатовати да је прикупљена и анализирана литература релевантна и актуелна за предложено истраживање.

Избор литературе је одговарајући?

ДА

IV.4 Циљеви истраживања

Кандидат је навео научне и прагматичне циљеве истраживања.

Научни циљеви ће омогућити одговарајућа сазнања о проблему који се истражује.

Помоћу *описивања* моћи ће се прецизно одредити појам и значај дигитализације и социјалног предузетништва и утврдити начин на који дигитализација доприноси развоју и иновативности социјалног предузетништва. У истраживању ће се описати постојећи пословни модели социјалног предузетништва и разлике међу њима, као и начин на који предузетници користе напредне технологије.

Кандидат жели *објаснити* факторе који онемогућавају или успоравају процес дигитализације социјалног предузетништва у БиХ. Жели објаснити везу између дигитализације и развоја социјалног предузетништва, као и везу између развијеног социјалног предузетништва и економског и друштвеног развоја.

Кандидат жели да изврши *класификацију* фактора дигитализације социјалног предузетништва.

Кандидат жели *открити* нове спознаје о утицају примјене дигитализације на развој социјалног предузетништва кроз развој нових пословних модела субјеката социјалног предузетништва. Зато планира да у истраживању развије нови модел развоја социјалног предузетништва кроз утицај дигитализације на тај процес развоја.

Кандидат сматра да ће ово истраживање омогућити *предвиђање* начина за стварање бољих услова за спровођење процеса дигитализације социјалног предузетништва како би се створиле повољније могућности за повећање конкурентске предности субјеката социјалног предузетништва на територији БиХ.

Кандидат сматра да ће ово истраживање бити од користи институцијама које би требале пружати подршку развоју и имплементацији дигитализације у свим секторима пословања, као и институцијама које би требале пружити подршку развоју социјалног

предузетништва. Овдје првенствено мислимо на министарства у Влади Републике Српске у чијој су надлежности ова питања. Прије свега то је Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво у чијој је надлежности развој, спровођење и контрола процеса дигитализације. Ту је и Министарство привреде и предузетништва, у којем дјелује Ресор за развој малих и средњих предузећа и предузетништва, у чијој је надлежности развој и праћење развоја предузетништва. Ово истраживање би могло заинтересовати и Министарство рада и борачко инвалидске заштите у погледу питања подстицања запошљавања и рјешавања питања маргинализованих категорија друштва. Још једно министарство које би могло имати користи од овог истраживања је Министарство здравља и социјалне заштите. Развој социјалног предузетништва запошљавањем и укључивањем маргинализованих група друштва повећава запосленост и смањује терет социјалног давања, развија иновативност и конкурентност, тако да има вишеструки позитиван утицај на развој привреде и друштва. Требало би направити одређене реконструкције министарстава која су задужена за ове области у смислу подизања свијести о важности дигиталне трансформације свих сектора привреде и развоја и иновативности социјалног предузетништва.

Ово истраживање ће бити од користи и сектору малих и средњих предузећа и предузетништва како би у своје пословање увели напредне технологије и завршили процес дигитализације на најбржи и најлакши начин. Такође, ово истраживање треба да пробуди свијест постојећих малих и средњих предузећа и предузетника на значај рјешавања неких друштвених проблема и да се на тај начин могу остварити и економски и социјални циљеви.

Велика предузећа, такође, могу имати корист од овог истраживања у смислу разумијевања значаја дигитализације и преласка са традиционалног на модеран начин пословања, као и на значај и могућности рјешавања друштвених проблема.

Сматрамо да јавност није довољно упозната како са процесом дигитализације, тако и са појмом и значајем социјалног предузетништва и да ће ово истраживање подићи свијест и подстаћи свакога ко има неку идеју и размишља о покретању неког бизниса да се управо оријентише на овај начин пословања.

Циљеви истраживања су усаглашени са проблемом истраживања, а јасно су наведени очекивани научни и прагматични циљеви истраживања.

Циљеви истраживања су одговарајући? ДА

IV.5 Хипотезе истраживања: главна и помоћне хипотезе

Пошто је хипотеза основана мисаона претпоставка о проблему истраживања у цјелини, његовим својствима, односима и везама, ситуацијама, димензијама, његовој суштини, облику и форми, кандидат је у дисертацији поставио главну и четири помоћне хипотезе.

Главна хипотеза гласи:

H_0 : Модел дигиталне трансформације субјеката социјалног предузетништва ће довести до развоја социјалног предузетништва што ће за последицу имати укључивање маргинализованих група друштва у привредне и друштвене токове, повећање запослености и смањење социјалних давања.

Кандидат је код постављања главне хипотезе пошао од претпоставке да бројни фактори утичу на развој социјалног предузетништва, али да увођење дигиталне технологије у субјекте социјалног предузетништва може довести до развоја социјалног предузетништва. Критеријуми које правно лице треба да испуни су да би се могло сврстати у групу субјеката социјалног предузетништва су (“Social Business Initiative“, 2011):

- мора да се бави економском дјелатношћу,
- мора да постоји експлицитни и примарни друштвени циљ,
- мора да има ограничења у погледу расподеле добити и/или имовине,
- мора бити независно, и
- мора да има инклузивно управљање.

Кандидат ће дигитализацију мјерити мјерама које користи и водећи њемачки центар за европска економска истраживања (ZEW – Leibniz Centre for European Economic Research), а то су потреба апликација дигитализације (Teleworking, Skype, итд.), интернет платформи (Wikis, итд.), роботике, вјештачке интелигенције (енг. Artificial Intelligence-AI), великих података (енг. Big Data), облак апликација (енг. Cloud), друштвених мрежа (Facebook, Twitter, итд.) и е-пословања (енг. eCommerce) (Burilović, 2020; Vujić, 2020).

Помоћне хипотезе су постављене на начин да покажу како поједини елементи дигитализације субјеката социјалног предузетништва утичу на развој субјеката социјалног предузетништва. У првој помоћној хипотези се тврди:

X₁: Убрзавање процеса примјене дигитализације допринијеће развоју субјеката социјалног предузетништва.

У циљу мјерења напредовања процеса дигитализације кандидат предлаже да користи сљедеће мјере: употребу дигиталне инфраструктуре (рачунара, паметних телефона, напредних програма), употребу интернета и онлајн продају (eCommerce, Facebook, Twitter, итд.), као и број сертификата и лиценци којима се доказује да радници посједују одређене дигиталне вјештине и изјаве испитаника да радници имају практичне вјештине и компетенције за владање дигиталним вјештинама. Помоћу ових мјера аутори су мјерили процес дигитализације у својим истраживањима (Jovanović et al., 2018; Eller et al., 2020).

У другој помоћној хипотези се тврди:

X₂: Проширење знања запослених из области примјене дигитализације допринијеће развоју субјеката социјалног предузетништва.

Да би измјерио ширину знања (Knowledge breadth, енгл.) кандидат планира користити планове по којима се спроводи едукација из области дигитализације, број сертификованих и стручних предавача, број извора из којих се знање проширује, број патената и индивидуалну креативност. Дел-Корте-Лора и сарадници (del-Corte-Lora et al., 2016) су користили регресиону анализу да би утврдили утицај ширине знања на иновације.

У трећој помоћној хипотези се тврди:

X₃: Усвајање законских прописа којима се регулише и подстиче дигитализација социјалног предузетништва директно ће утицати на развој субјеката социјалног предузетништва.

Утицај законских прописа којима се регулише и подстиче дигитализација социјалног предузетништва кандидат ће мјерити бројем и имплементацијом законских прописа који на адекватан начин регулишу и подстичу дигитализацију социјалног предузетништва, улагањем у дигитализацију субјеката социјалног предузетништва, мотивацијом за бављење социјалним проблемима и изворима финансирања субјеката социјалног предузетништва (Urban & Kujinga, 2017; Bozhikin, et al, 2019; Sahasranamam & Nandakumar, 2020; Ye, 2020).

У четвртој помоћној хипотези се тврди:

X₄: Повећање мотивације запослених и менаџера за укључивање у процес дигитализације допринијеће развоју субјеката социјалног предузетништва.

Мотивацију запослених и менаџера за укључивање у процес дигитализације кандидат ће мјерити личном и професионалном употребом интернета, стицањем основних и напредних дигиталних вјештина, висином цијене рада радника који су директно или индиректно укључени у процес дигитализације и примјеном софтвера за заштиту и сигурност података (аутентификација, ауторизација, криптографија, дигитални потпис, дигитални сертификат, антивируси и заштитни зид - енг. firewall) (Bastari et al., 2020; Chik & Abdullah, 2018). Мотивација радника која је неопходна да би прихватили дигитализацију може се остварити уз помоћ адекватних едукација у склопу којих радници добијају нова знања и тиме јачају своје самопоуздање (Jha et al., 2017).

Хипотезе ваљане, јасне и описују предвидиве односе између зависне и независних варијабли. Правилно су постављене главна и помоћне хипотезе. Хипотезе су усаглашене са научним и прагматичним циљевима истраживања. Хипотезе су постављене на начин да се могу провјерити. Потврђивањем хипотеза очекују се оригинални научни доприноси из области предузетништва.

Хипотезе истраживања су јасно дефинисане?

ДА

IV.6 Очекивани резултати хипотезе

Научни допринос се огледа у аналитичком, теоријском и емпиријском значају овог истраживања.

Аналитички значај истраживања представља могућност утврђивања развојног правца БиХ, као и могућност да се предложи нови модел правила и смјерница који ће омогућити развој социјалног предузетништва кроз примјену процеса дигитализације. Нови модел треба да омогући развој и иновативност социјалног предузетништва што ће повећати конкурентност овог сектора и тиме обезбиједи јачање привреде и друштва. Тај модел требало би да се заснива на развоју дигиталне трансформације социјалног предузетништва као покретачима развоја привреде и друштва. Дигитална трансформација ће омогућити предузећима и предузетницима опстанак и побољшање конкурентске позиције на тржишту. Дигитализација нуди велики број могућности реализације идеја и постизање конкурентности коришћењем свих предности овог процеса. Дигитална трансформација социјалног предузетништва ће омогућити развој нових пословних модела, а самим тим и развој овог сектора. Социјално предузетништво ће омогућити рјешавање одређених друштвених и економских питања. Развој социјалног предузетништва, прије свега, доводи до рјешавања проблема неукључености маргинализованих друштвених група у привредне токове, затим до рјешавања проблема здравствене заштите и образовања ових група, па све до рјешавања одређених еколошких проблема. Поред ових друштвених користи, ту су и економске као што је смањење незапослености, смањење социјалних давања, повећање домаћих и страних инвестиција у напредне мале бизнисе који за циљ имају, поред профита и рјешавање одређених социјалних питања. Након проведених анализа добиће се резултате које ће се упоредити с резултатима сличних истраживања у развијеним земљама и предложити мјере и модел који ће омогућити бржу и лакшу дигиталну трансформацију и развој социјалног предузетништва, као и мјере које ће помоћи постојећим предузетницима и предузећима да се укључе у рјешавање социјалних питања кроз обављање својих дјелатности.

Ово истраживање требало би допринијети развоју досадашњих *теорија* из ове области истраживања. Прегледом литературе кандидат је дошао до закључка да је ово још увијек

недовољно истражено подручје у домаћој, али и страниј литератури. Прегледом великог броја радова кандидат је пронашао само неколико истраживања који објашњавају везу између процеса дигитализације и развоја социјалног предузетништва.

На основу *емпиријског* истраживања кандидат жели да утврди у којој мјери су предузећа и предузетници у БиХ уопште упознати с појмовима дигитализације и социјалног предузетништва и колико су процес дигитализације и социјално предузетништво развијени. Емпиријско истраживање ће пружити одговор на питања колико субјекти социјалног предузетништва у БиХ користе напредне дигиталне технологије и колике су им могућности унапрјеђења процеса дигиталне трансформације пословања? Емпиријским истраживањем кандидат ће покушати доказати да дигитализација значајно утиче на развој социјалног предузетништва, а тиме и развој привреде и друштва у цјелини, имајући у виду да у многим развијенијим привредама социјално предузетништво има значајно учешће у рјешавању бројних друштвених, али и економских проблема. Кандидат сматра да ће дигитална трансформација омогућити развој социјалног предузетништва и на тај начин повећати конкурентност привреде наведених земаља на глобалном нивоу, јер ће довести до појаве нових инвеститора који финансирају идеје и технолошки напредне субјекте социјалног предузетништва, а помоћи ће и у рјешавању друштвених проблема.

Што се тиче *друштвеног доприноса*, ова дисертација би требало да омогући примјену добијених резултата у пракси, од чега ће користити имати *министарства* у Влади Републике Српске, као што су *Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво и Министарство привреде и предузетништва, као и Министарство здравља и социјалне заштите и Министарство рада и борачко-инвалидске заштите*. Ова министарства би требала издвајати већа финансијска средства за пружање подршке дигиталном развоју сектора социјалног предузетништва у Републици Српској, а све с крајњим циљем да се повећа глобална конкурентност наше привреде. У Федерацији Босне и Херцеговине ова дисертација може користити *Министарству развоја, предузетништва и обрта и Министарству рада и социјалне политике*.

Кандидат је увјерен да ће ова дисертација допринијети упознавању *инвеститора и субјеката социјалног предузетништва*, као и *сектора малих и средњих предузећа* с предностима дигитализације и социјалног предузетништва. Ово истраживање ће користити постојећим субјектима социјалног предузетништва да увиде колики је значај дигитализације и донесу одлуку о улагању у дигиталну трансформацију свог пословања.

Кандидат сматра да ће добијени резултати користити и *академској заједници*, која ће бити у могућности да се детаљније упозна са улогом и значајем дигитализације у развоју социјалног предузетништва и привреде у цјелини. С обзиром на то да су истраживања из ове области релативно новијег датума, очекујемо да овај рад побуди већа интересовања академске заједнице за истраживања у овој области. Разлог овоме је убрзан развој технике и технологије, као и утицај дигитализације на опстанак предузећа на тржишту.

Кандидат наводи да ће поред наведених институција за резултате ове дисертације бити заинтересована и *шира јавност*. Ово се посебно односи на појединце с охрабрујућим пословним идејама који немају довољно сазнања о дигитализацији и њеном утицају на пословање, као ни о начину пословања и значају субјеката социјалног предузетништва.

Из наведених очекиваних научних и прагматичних доприноса можемо уочити да кандидат поставља нова питања и обрађује значајан проблем за развој социјалног предузетништва. Кандидат планира да развије нове методе, приступе и поступке за развој социјалног

предузетништва. Очекивани резултати истраживања биће интересантни за ширу популацију јер би требали утицати на промјену њиховог начина размишљања.

Очекивани резултати представљају значајан научни допринос? ДА

IV.7 План рада и временска динамика

Кандидат је представио оквирну структуру рада, уз напомену да иста може бити, у складу са резултатима истраживања, у одређеним дијеловима коригована.

„УТИЦАЈ ПРИМЈЕНЕ ДИГИТАЛИЗАЦИЈЕ НА РАЗВОЈ СОЦИЈАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА“

1. УВОД

- 1.1. Проблем истраживања
- 1.2. Предмет истраживања
- 1.3. Циљеви истраживања
- 1.4. Хипотезе

2. ТЕОРИЈСКИ АСПЕКТИ ИСТРАЖИВАЊА

2.1. Социјално предузетништво

- 2.1.1. Дефинисање појма предузетништва
- 2.1.2. Врсте предузетништва
- 2.1.3. Појам и карактеристике социјалног предузетништва
- 2.1.4. Социјални предузетник и субјекти социјалног предузетништва
- 2.1.5. Екосистем социјалног предузетништва
- 2.1.6. Анализа социјалног предузетништва у развијеним земљама
- 2.1.7. Анализа социјалног предузетништва у БиХ
- 2.1.8. Дефинисање и врсте пословних модела
- 2.1.9. Иновирање пословних модела
- 2.1.10. Фактори утицаја на иновирање пословних модела
- 2.1.11. Врсте иновација пословних модела
- 2.1.12. Пословни модели социјалног предузетништва

2.2. Дигитализација субјекта социјалног предузетништва

- 2.2.1. Појам и значај дигитализације и дигиталне трансформације у дигиталној ери
- 2.2.2. Појам ширине знања и ширине дигитализације
- 2.2.3. Теорије знања, процеси стицања и димензије знања
- 2.2.4. Дигитализација, ширина знања и пословни модели
- 2.2.5. Утицај дигитализације на развој социјалног предузетништва
- 2.2.6. Утицај дигитализације на иновирање пословних модела социјалног предузетништва
- 2.2.7. Анализа дигитализације и социјалног предузетништва у развијеним земљама
- 2.2.8. Анализа дигитализације и социјалног предузетништва у БиХ

3. МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

- 3.1. Методологија истраживања
- 3.2. Нацрт истраживања
- 3.3. Операционализација варијабли и дефинисање индикатора
- 3.4. Методе прикупљања података
- 3.5. Методе обраде података

- 3.6. Методе анализе података
- 3.7. Популација и узорак
- 3.8. Ограничења у истраживању

4. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

- 4.1. Дигитализација у субјектима социјалног предузетништва и провјера прве помоћне хипотезе
- 4.2. Знање запослених из области дигитализације и провјера друге помоћне хипотезе
- 4.3. Анализа законских прописа из области дигиталног пословања и социјалног предузетништва и провјера треће помоћне хипотезе
- 4.4. Анализа мотивације запослених и менаџмента за дигитализацију пословних модела субјеката социјалног предузетништва и провјера четврте помоћне хипотезе
- 4.5. Модел развоја социјалног предузетништва
- 4.6. Провјера главне хипотеза

5. ДИСКУСИЈА

- 5.1. Поређење резултата истраживања са резултатима истраживања других аутора
- 5.2. Научни допринос истраживања
- 5.3. Прагматични допринос истраживања
- 5.4. Правци даљих истраживања

ЗАКЉУЧАК

ЛИТЕРАТУРА

ПОПИС ГРАФИКОНА И ТАБЕЛА

ПРИЛОЗИ

Динамика активности израде докторске дисертације приказана је помоћу гантограма активности:

Име и презиме: Ирена Ђалић		Именовани ментор: Проф. др Саша Петковић							
Студијски програм: Економија		Ужа научна област: предузетничка економија и теоријска економија							
АКТИВНОСТИ ИЗРАДЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ	Временско раздобље								
	2021 III	2021 IV	2021 V	2021 VI	2021 VII	2021 VIII	2021 IX-X	2021 XI-XII	2022 I-III
Прикупљање материјала из одабраног подручја истраживања	1 мјесец								
Проучавање извора литературе, досадашњих теоријских и емпиријских налаза и обликовање истраживачке теме		1 мјесец							
Дефинисање предмета истраживања, циљева истраживања, радних хипотеза и модела истраживања			1 мјесец						
Израда теоријског дијела докторске дисертације				2 мјесеца					
Припрема емпиријског истраживања (дефинисање узорка, припрема анкетног упитника и његово предтестирање)					1 мјесец				
Провођење теренског истраживања						2 мјесеца			
Статистичка и математичка анализа прикупљених података							2 мјесеца		
Анализа и интерпретација добијених резултата истраживања, те обликовање закључака								2 мјесеца	
Преглед рада од стране ментора и осталих чланова комисије, те преправке рада на темељу добијених сугестија									3 мјесеца

Структура дисертације направљена у складу са IMRaD моделом, а динамика активности израде докторске дисертације је реално представљена.

План рада и временска динамика су одговарајући? ДА

IV.8 Метод и узорак истраживања

Кандидат истиче да је циљ истраживања тражење одговора на питање да ли дигитална трансформација утиче на развој социјалног предузетништва и на који начин подстаћи развој социјалног предузетништва. На основу тако дефинисаног циља истраживања, као зависну варијаблу посматраће развој социјалног предузетништва, а као независну варијаблу анализираће процес дигитализације. Независну варијаблу ће рашчланити на

сљедеће четири подваријабле:

- а) правно окружење које регулише дигитализацију социјалног предузетништва,
- б) брзина процеса дигитализације,
- в) мотивација запослених и менаџера за укључивање у процес дигитализације, и
- г) ширина знања запослених из области дигитализације.

Утицајни фактори прве независне подваријабле су: поједностављена процедура оснивања привредних субјеката, дефинисање закона који регулишу дигитализацију социјалног предузетништва, усклађени и боље имплементирани закони који регулишу социјално предузетништво. Утицај законских прописа којима се регулише и подстиче дигитализација социјалног предузетништва мјериће бројем и имплементацијом законских прописа који на адекватан начин регулишу и подстичу дигитализацију социјалног предузетништва, улагањем у дигитализацију субјеката социјалног предузетништва, мотивацијом за бављење социјалним проблемима и изворима финансирања субјеката социјалног предузетништва. Остале утицајне факторе ове независне подваријабле прогласиће константама (*ceteris paribus*) у овом истраживању.

Утицајни фактори друге независне подваријабле су: обезбијеђење финансијских средстава за набавку напредних дигиталних технологија и обуку запослених, смањење отпора запослених процесу дигитализације, повећање разумијевања значаја дигитализације од стране менаџера, побољшање информатичког знања запослених. Да би измјерили напредовање процеса дигитализације као мјере користиће: употребу дигиталне инфраструктуре (рачунара, паметних телефона, напредних програма), употребу интернета и онлајн продају (eCommerce, Facebook, Twitter, итд.), као и број сертификата и лиценци којима се доказује да радници посједују одређене дигиталне вјештине и изјаве испитаника да радници имају практичне вјештине и компетенције за владање дигиталним вјештинама. Остале утицајне факторе ове независне подваријабле прогласићемо константама (*ceteris paribus*) у овом истраживању.

Утицајни фактори треће независне подваријабле су: обезбијеђење стручних тренера и предавача, прилагођавање програма обуке старијим радницима, повећање цијене рада и обезбјеђење заштите и сигурности података. Мотивацију запослених и менаџера за укључивање у процес дигитализације мјериће личном и професионалном употребом интернета, стицањем основних и напредних дигиталних вјештина, висином цијене рада радника који су директно или индиректно укључени у процес дигитализације, применијом софтвера за заштиту и сигурност података (аутентификација, ауторизација, криптографија, дигитални потпис, дигитални сертификат, антивируси и заштитни зид - енгл. firewall). Остале утицајне факторе ове независне подваријабле прогласиће константама (*ceteris paribus*) у овом истраживању.

Утицајни фактори четврте независне подваријабле су: обезбјеђење адекватних програма обуке запослених, обезбјеђење стручњака који ће пренијети знање из области дигитализације, разрађени планови едукације запослених, повећање мотивације за учење запослених. Да би измјерили ширину знања користићемо планове по којима се спроводи едукација из области дигитализације, број сертификованих и стручних предавача, број извора из којих се знање проширује, патенате и креативност. Остале утицајне факторе ове независне подваријабле прогласићемо константама (*ceteris paribus*) у овом истраживању.

У овом истраживању ће испитивати *утицај дигитализације као независне варијабле на развој социјалног предузетништва као зависне варијабле*. Зависну варијаблу, односно развој социјалног предузетништва ће мјерити помоћу GEM (Global Entrepreneurship

Monitor) индекса. Овај индекс развијен је за мјерење развоја социјалног предузетништва, са индикаторима који се односе искључиво на субјекте социјалног предузетништва. Према овом индексу (који, између осталих земаља, обухвата и Хрватску и Словенију) индикатори мјерења су:

- а) ексциплитна социјална мисија (стварање вриједности за друштво и животну средину је важније од генерисања финансијске вриједности за компанију);
- б) понуда производа на тржишту (социјални предузетници у великој мјери требају бити активни на тржишту);
- в) иновативност (нови производи или услуге, нови начини производње или пружања услуге);
- г) реинвестирање профита (реинвестирање укупног профита у постизање социјалних циљева);
- д) мјерење социјалног утицаја (улагање значајног напора у мјерење друштвеног и еколошког утицаја активности).

У Босни и Херцеговини није посебно креирана база субјеката социјалног предузетништва из разлога што законом о оснивању предузетничких субјеката нису дефинисани критерији за субјекте социјалног предузетништва. Ради тога кандидат ће морати формирати базу субјеката социјалног предузетништва из свих регистрованих предузетничких субјеката на основу критерија које правно лице треба да испуни, а то су (“Social Business Initiative“, 2011):

- мора да се бави економском дјелатношћу,
- мора да постоји експлицитни и примарни друштвени циљ,
- мора да има ограничења у погледу расподеле добити и/или имовине,
- мора бити независно, и
- мора да има инклузивно управљање.

Ове критерије примјењује вићина европских земаља, а такође и Словенија и Хрватска које ће бити предмет анализе и поређења.

На основу утврђене популације субјеката социјалног предузетништва за Босну и Херцеговину кандидат планира да одреди репрезентативни узорак.

Метод и узорак су одговарајући? ДА

IV.9 Мјесто, лабораторија и опрема за експериментални рад

Подручје истраживања су субјекти социјалног предузетништва регистровани у Босни и Херцеговини, а поређење ће се извршити на основу анализе субјекта социјалног предузетништва у Словенији и Хрватској.

Услови за експериментални рад су одговарајући? ДА

IV.10 Методе обраде података

Ово истраживање је дефинисано као мјешовито, односно као квалитативно и као квантитативно истраживање. Да би формирали модел који ће омогућити развој социјалног предузетништва, кандидат ће приступити прикупљању, обради и анализи секундарних и примарних података. У оквиру теоријског дијела истраживања извршиће преглед домаће и стране литературе. Овај дио истраживања ће омогућити увид у тренутно стање овог

проблема истраживања и омогућити утврђивање резултата скорашњих истраживања у овој области. Приликом теоријског истраживања прикупиће податке о стању у овој области у ЕУ, са посебним освртом на Хрватску и Словенију које су територијално најближе Босни и Херцеговини и у БиХ, као и о могућностима примјене ових знања на економске и социјалне прилике у БиХ. Податке о тренутном броју социјалних предузетника и предузећа ће прикупљати из релевантних извора, односно из званичних извјештаја институција које се баве регистрацијом и регулацијом пословања привредних субјеката.

У оквиру емпиријског истраживања одредиће популацију и утврдиће и тестирати узорак на основу кога ће одговарајућим статистичким и математичким методама сагледати међузависност независне и зависне варијабле. Популацију у овом раду представљају сви привредни субјекти на територији БиХ који се баве социјалним предузетништвом, односно настоје да улагањем дијела свог профита ријеше одређен друштвени проблем. Узорак ће формирати случајним одабиром, односно анкетирањем одређеног броја ових привредних субјеката. Методе које ће користили у овом истраживању приликом прикупљања, обраде и анализе података ће омогућити да се утврди утицај процеса дигитализације на развој социјалног предузетништва, са посебним освртом на БиХ.

За потребе овог истраживања кандидат ће користити упитнике и интервјуе на основу којих ће најприје прикупити опште податке о социјалним предузећима. Дио упитника ће се односити на правну регулативу дигитализације и пословања социјалних предузетника како би прикупили податке о утицају овог фактора на развој социјалног предузетништва. Затим ће прикупити податке о информисаности социјалних предузећа о процесу дигитализације, податке о информатичкој писмености запослених и могућностима и начинима побољшања исте, као и податке о тренутној примјени дигитализације и предностима и недостацима које је тај процес њима донио. Дио упитника ће се односити на спремност, односно неспремност социјалних предузетника и предузећа да се укључе у процес дигитализације. У једном дијелу упитника ће испитати да ли су и на који начин испитаници приступили едукацији и обуци запослених за стицање дигиталних вјештина и какве су могућности појачавања обуке и едукације. Испитаће и на који начин се радници мотивишу да се укључе у процес дигитализације и какве су могућности побољшања мотивације. Добијени подаци ће бити презентовани табеларно и графички.

У овом истраживању користиће статистичке методе корелације и регресије на основу којих ће мјерити и утврдити повезаност између варијабли и утицај независне на зависну варијаблу. Да би могли упоређивати резултате анализе, користиће методе компарације и класификације, затим методе анализе и синтезе. На основу примјене ових метода и добијених резултата, у овом истраживању ће направити нови модел који ће омогућити побољшање развоја социјалног предузетништва.

Овдје је неопходно утврдити какво је стварно стање социјалног предузетништва у БиХ и какве су могућности његовог развоја кроз процес дигитализације и какав утицај то има на привреду и друштво. Стога ће поћи од теоријских чињеница, а затим ће статистичким и математичким методама утврдити утицај примјене дигитализације на развој социјалног предузетништва. На крају ће добијене резултате упоредити с резултатима сличних истраживања и сагледати могућности њихове примјене у БиХ.

Предложене методе су одговарајући?

ДА

V ZAKЉУЧАК

Кандидат је подобан	ДА
Тема је подобна	ДА

Предложена тема докторске дисертације је нова и актуелна. Теоријским прегледом литературе констатовано је да проблем истраживања није довољно истражен и да је неопходно покренути научно истраживање да би се ријешо проблем истраживања. Научни и прагматични циљеви су јасно објашњени, те на основу њих су постављене хипотезе које повезују дигитализацију субјеката социјалног предузетништва са развојем субјеката социјалног предузетништва. Методе прикупљања, обраде и анализе податка су јасно наведене и адекватне и дате на такав начин да ће независни истраживач моћи провјерити резултате истраживања. Из наведених очекиваних резултата истраживања види се да је истраживање усмјерено ка оригиналним научним и прагматичним доприносима.

На основу наведеног у овом Извјештају комисија даје позитивну оцјену подобности теме, кандидата и ментора за израду докторске дисертације кандидата Ирене Ђалић под насловом: „УТИЦАЈ ПРИМЈЕНЕ ДИГИТАЛИЗАЦИЈЕ НА РАЗВОЈ СОЦИЈАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА“.

Датум: 31.05.2021. године

Проф. др Здравко Годоровић

Предсједник комисије

Проф. др Јово Атељевић

Члан

Проф. др Маја Ивановић Ђукић

Члан